

The background of the cover is a photograph of a narrow, dark alleyway. A person is standing in the distance, silhouetted against a bright, warm light emanating from an open doorway or window. The light reflects on the wet, dark pavement in the foreground. The walls of the alley are made of rough, textured stone or concrete.

labutxaca

EL CEL DE L'INFERN

DAVID CASTILLO

David Castillo

El cel de l'infern

Edicions 62

Barcelona

© David Castillo, 1999

La primera edició d'aquesta obra es va publicar a Proa l'any 1999

Primera edició en aquest segell: gener del 2020

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,
labutxaca

Fotocomposició: Moelmo, s.c.p.

DIPÒSIT LEGAL: B. 26.367-2019

ISBN: 978-84-17423-06-3

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper **ecològic** i procedeix de boscos gestionats de manera **sostenible**.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

I

En la penombra de la tarda, el gat es movia amb rapidesa per l'habitació mentre situava petits objectes en un cercle al seu voltant. Qualsevol cosa que no hagués calculat prèviament el feia saltar. Els nervis el mantenien concentrat, amb l'imponent cap blanc i negre alerta, en vigilància constant. Tota l'atenció la fixava en les diferents restes que havia col·locat al terra, una superfície irregular de rajoles esberlades. Només el raig famolenc d'un fanal del carrer il·luminava l'estança. Tot l'edifici, deshabitat, esperava l'enderroc definitiu per deixar pas a noves planificacions urbanístiques. L'amenaça de ruïna feia que només la fauna menys exigent ocupés la zona. Escassos vestigis humans quedaven escampats per la desolació de les cambres i dels passadissos. El terra era ple de pols i de serradures, brutícia concentrada. Les puces dels gats saltaven fins a introduir-se a les esquerdes de les antigues rajoles opaques —abans multicolors— del vell pis d'una ciutat oblidada en el desmemoriat pas del temps. Ningú no recordava ja el terratrèmol. La supervivència exigia tota l'atenció. Gats i rates compartien la misèria en precària clandestinitat.

En un dels racons del saló abandonat, com una deixalla del temps arrossegada pel vent, protegida per la línia d'ombra, des d'una de les obertures de la runa de la paret, la rata assistia impàvida a totes les convulsions que feia el seu rival. La por i la cautela provocaven que hagués de mantenir la distància, la quietud entre les ombres del mur mig enrunat mentre el destí era just a metre i mig. Els músculs en tensió i les extremitats arraulides, els ulls enfocats cap al centre de l'habitació indicaven la immediatesa del combat. L'instint protector seria sacrificat en

un joc macabre en el qual es resistia a participar. Intentava oblidar tot allò que li hauria atorgat el coratge necessari per revoltar-se contra el vici del poderós, contra la fulla de la destralt.

El felí, que tenia les costelles de la gana cisellades al llom, estudiava les formes de les ombres de la cambra. La seva mirada es movia com un radar. Havia fet una gran rotllana d'escombralls. Entre la brossa que havia escampat es podien trobar agulles d'estendre ennegrides per la humitat, petites llavors, molles de pa, retalls de teixit, trossos de cotó i fils de corda de color clar. Enmig de la multitud de petits objectes estàtics s'identificaven els sis cossos vermells, alguns encara amb vida, de les cries de la rata. De tant en tant, el gat els agitava amb la pota davantera per comprovar que encara tenien un bri d'interès entre tot aquell grapat de natura morta que ell mateix s'havia encarregat d'ordenar. La rata no li treia l'ull de sobre, però era incapaç d'actuar. Contemplava la seva destrucció amb la impotència del feble, erràtica.

Després d'una bona estona de simulacre de joc, el gat va sortir del primer pla de l'escenari cap a un dels salons adjacents per beure l'aigua que s'havia filtrat pel forat trencat dels porticons de la finestra. Tancava els ulls, cadascun d'un color diferent, mentre allargava la llengua de manera sincopada. Aprofitant l'absència, la rata es va acostar a la rotllana per recuperar una de les seves cries. Era morta. Abans de poder agafar-ne una altra, el gat va tornar de l'espai contigu i va seure sobre les potes del darrere al centre de la sala. Ho va repassar tot des de la indiferència absoluta. Es va estirar mentre mantenia el cap aixecat i el coll erecte. La seva respiració es dibuixava compassada en els laterals del llom. Descansava amb l'esperança que alguna cosa trenqués la rutina.

La rata, absorta en la foscor, tampoc no es va atrevir a afegir-se a l'escena. Es va escolar un lapse interminable, la tensió insaciable d'un moment sense espera. Els finestrals malmesos començaven a crepitjar pel vent del capvespre. La casa deteriora-

da no resistia les tempestes i la naturalesa tornava entre els enderrocs. Un tros de paret desfeta havia permès al gat accedir fins a les cries de la rata.

Finalment, el gat es va decidir a reordenar el trencaclosques i a anar situant les restes de l'antic cau de la rata pels angles de l'habitació. Quan va veure bellugar-se les extremitats d'una d'aquelles petites criatures transparents se li va obrir la gana. Se la va ficar d'un sol cop de cap dins la boca. Va treure'n una part i la resta la va devorar pujant el coll. Va olorar la carn que havia deixat caure i va repetir el que havia fet fins a empassar-s'ho tot. L'operació es perllongaria quatre vegades més, cada cop amb més velocitat. Amb el ritual pacient d'un sacerdot preparant la comunió, l'animal assegut es repassava els bigotis i allargava la llengua per les urpes i el final de les potes.

La rata delirava pel que veia. Ja no tenia temps. Tant li era. Va sortir a lluitar contra l'enemic. En principi, el gat fart pel festí es va sorprendre de la gosadia i va retrocedir amb un salt àgil, estranyat, un parell de metres. Potser ja no tenia sentit però la ràbia acumulada va fer reaccionar la rata. La sorpresa del felí duraria ben poc. El temps just d'estudiar l'estratègia del combat atacant pel lateral. Amb precisos cops va deixar el rosegador inert. Sense presses, el gat va abandonar la sala, tornaria a beure del bassal del passadís i la lluna el reflectiria contra un vidre trencat. La rata, encara viva, obriria i tancaria els ulls mentre observava una biga del sostre que es perdia en l'èter de la foscor. La seva ment podia intuir que les arrels havien estat amputades en un ritual que només havia espia amb passivitat. Després de dur la casa a l'esquena no tenia cap sentit continuar sense el motiu principal. Havia tingut por de lluitar però també de continuar vivint. El gat, que es retirava, només sentia la fortor agra del regust de la saliva de la digestió.

L'únic viatge iniciàtic és el que porta d'una ànima a una altra, el que canvia la percepció de l'existència mentre desapareix la ingenuïtat. Dani Cajal visitava les últimes estacions del trajecte. El desembre de l'any 1980, la presó Model de Barcelona era una prova prou rotunda per a un cervell inquiet i ple de dubtes. Havia caigut i no sabia com aixecar-se. El van despertar els sorolls de cops a les portes d'un nou recompte dels funcionaris. D'ençà que va entrar a la presó, Dani no podia dormir profundament. La ferida d'una pilota de goma de la policia era l'excusa per justificar l'ansietat. Estirat, escoltava el silenci de la nit, els sorolls de la galeria, la respiració dels seus companys de cel·la, els ronc's provinents de les cel·les veïnes i, fins i tot, els batecs del seu mateix cor. Qualsevol soroll de la galeria el desvetllava. Els seus ulls volaven cap a l'escletxa de llum que es filtrava sota la porta. En la foscor va adonar-se del moviment, entre els *petates* i els matalassos, d'una rata que els visitava cada dia per emportar-se les sobres del dinar i del sopar. Va recordar el somni i es va adonar que la situació de la rata era la seva vida: lluitar pels morts i desentendre's dels vius, una realitat que Maite, la seva companya, sovint li havia retret. Alguns dels presos s'acostumaven a repartir el menjar amb les rates o amb els coloms i els pardals del pati, criatures innocents que anaven i venien pel purgatori. Era com compartir uns grams de llibertat i mantenir un contacte amb la supervivència.

Per un petit forat de la paret de la cel·la, l'animal penetrava cada dia, a la mateixa hora, a recollir el que li havien reservat. Era la rata que caminava per la ruta del seu desassossec. I com Dani, la rata necessitava protecció. Tres presos iugoslaus, que compartien l'espai amb els quatre joves anarquistes, havien convertit la rata en la seva mascota, en una autoobligació per respondre a la rutina opressiva. Dani l'havia traslladat als somnis, als malsons que castigaven, com en una tornada, una de les escasses inscripcions intel·ligents que hi havia gravades en les parets cicatritzades de la cel·la: «*Vive ayer que hoy es tarde*».

Dani es va girar cap a l'obertura de llum de la porta. Li feia mal l'esquena per la posició en què havia de dormir. Va notar el fred intens de la nit i el va enlluernar la llanterna que es movia per la cel·la. Un dels seus companys va esbufegar entre malediccions en veu baixa:

—Ja tornem a tenir aquests torracollons.

—No et queixis: vénen a donar-te la bona nit —va mussitar Dani.

Un dels funcionaris, acompanyat d'un *cabo* que li feia d'ajudant, va exigir que s'identifiquessin mentre es posaven dempeus. El funcionari va començar a cridar els noms que figuraven en el llistat amb rigor militar. Els presos que col·laboraven amb els funcionaris sempre havien de fer algun comentari absurd i innecessari, la impertinència del bufó. El brogit estrepitos de portes obrint-se i tancant-se durava aproximadament quaranta minuts. Quaranta minuts que Dani patia mentre s'obria i es tancava cada porta al seu cervell, amb gran estrèpit. A vegades, durant els recomptes encenien la il·luminació general, d'altres no. Podien reduplicar els recomptes. Era el mateix destorb de cada nit després d'un assassinat que s'havia produït un mes abans en una venjança provocada pel control de l'economat que delegaven els mateixos funcionaris.

La intimitat no existia. Dani s'enfonsava mentre caminava pels camins més fràgils de la consciència, mentre aixecava la pols del pati i recordava obsessivament Maite i la seva filla. Les paraules podien ser la racionalització de l'irracional i ell s'omplia el cap de conceptes, d'arguments per resistir l'irresistible, per ser fort. Com li recalrava Rafael, un veterà dels recintes penitenciaris, quan un entrava en l'espiral de l'entra i surt, la llibertat era un sistema de parèntesi. Qualsevol comportament s'havia de valorar des de la perspectiva dels sis metres quadrats on havien de conviure set homes. Sis metres incloent-hi el reservat de la tassa del vàter, separat per uns vidres translúcids d'un metre i

poc d'alçada. Quan se'l trobava, Rafael l'agafava de la màniga i el passejava explicant-li el funcionament lògic de les coses del món que ell mateix mai no aplicava:

—No entenc què hi fas aquí ni per què et preocupes d'unes coses que ni et van ni et vénen. Tu ets un paio universitari, un estudiós de l'ànima humana, no un salvador del proletariat internacional. No interesses als obrers; per tant, és absurd que t'estiguis aquí per defensar-los. No sembles un intel·lectual, però ho ets. A més, tens un punt d'excèntric. Podries treure més profit del teu talent.

Dani s'havia acostumat a les reaccions animals dels seus companys i, fins i tot, a les d'ell mateix. Ja era un costum mirar les dones, als locutoris de comunicar, directament als pits. També veia els companys com observaven el cel estupiditzats com si n'hagués de caure el manà. No tenia res a fer excepte avorri-se, recordar i ofuscar-se, sovint les tres coses alhora. A la presó li havien ensenyat a no idolatrar ningú. Era una de les frases preferides de Rafael: «Ningú no deu res a ningú». Sabia que entre aquells murs també estava construint la seva vida i mirava de no oblidar-ho. Fins aquella època, Dani sempre havia mirat la gent als ulls i fixava la vista en línia recta. Estava tip dels animals d'ulls caiguts de la seva generació, dels ingenus que havien cregut que el final de la Dictadura podia revolucionar la societat. No volia que li encomanessin el derrotisme. Ara s'havia d'esforçar per treure la vista del cel en les passejades pel pati o des del replà de la finestra. Quan va seure al matalàs es va veure les puntes de les sabates, que no es treia ni per dormir. L'esclat brusc de llum el va desplaçar del somni al mareig. Reaccionava després de grans esforços per no rendir-se. Era conscient que la resistència era aprendre a conviure amb les molèsties. Tenia tanta por del present com del futur i, sobretot, tenia autèntica por de la seva por. Tot i la força que intentava autoimposar-se i la violència que l'havia dut a la presó, Dani se sentia indefens com un pardal atrapat en una mà.

Assegut, es va espolsar la calç dels rínxols i va estirar els braços. La vida era aquesta hora imprecisa de la nit, un despertar sobtat entre uns somnis que eren, també, un refugi. Prescindia de les il·lusions, però sabia que abandonar-se podia resultar fatal. Tampoc no volia passar de l'escepticisme a l'apatia i al conformisme. Havia après a odiar d'una manera seca, sense la vehemència irrefrenable de l'adolescència ni el fanatisme de la ideologia. La pèrdua de la creença havia tornat a separar idees i sensacions; la pèrdua de la innocència li havia afectat el sentit de l'humor. A la presó, havia vist molts homes que canviaven el rostre fins a convertir-se en estranys per als seus mateixos familiars. L'expressió de la presó era una reixa dibuixada als músculs de la cara. La violència tenia entitat pròpia i superava els sentiments i la raó. A la presó, canviar no tenia cap mèrit, el mèrit consistia a aconseguir distanciar-se de l'ambient general. Rafael insistia dient-li que, si canviava, canviaria el seu passat.

Tot i que no era prou equilibrat per aïllar-se del cementiri d'homes on havia anat a parar, Dani intentava controlar l'alienígena latent que havien engendrat. El tractaven com un animal i ell cada dia es trobava transformat en una bèstia ferotge. Era una altra forma de derrota, enfonsar-se en els detritus del sistema. Ja li estava bé, escopia a terra, maleïa Déu i mastegava buidor per sentir els batecs del cervell. El bon tracte i una situació justa potser haurien creat el dubte sobre qui tenia la raó, en el cas que la tingués algú. Es repetia que qui tractava un ésser humà d'una manera tan miserable no podia ser altra cosa que un miserable. No podia cedir a l'amargura. A diferència d'altres presos que s'habilituaven a la reclusió, Dani era introvertit de mena, considerava de mal gust compartir la seva intimitat amb la resta de la humanitat i detestava els qui convertien en espectacle els seus errors personals. La presó era, sobretot, un laberint de la soledat.

Dani es va aixecar i es va col·locar la manta sobre les espatlles. En el moment d'incorporar-se i de sortir de la foscor per la sob-

tada irrupció en el territori confús entre els somnis i l'oblit, les restes de calç van caure a terra. Va notar una coïssor aguda als cabells i va sentir la legió de xinxes que l'acompanyava tan fidelment com la fredor, la desnutrició i la solitud que duia enganxada a l'ànima com una paparra. La seva cara allargada es va il·luminar amb la llum de la llanterna del funcionari que l'enfocava. Els renecs li van sonar forçats mentre es cobria la cara amb l'avantbraç. L'aspecte feble i les ulleres profundes es dibuixaven com cissures. Traduíen una època d'hostilitat permanent al purgatori. Els presos de la cel·la van passar el recompte un per un responent amb monotonia els cognoms que el funcionari vocalitzava, com sempre, amb dicció espanyola. La seva veu rugosa, de gravació, allargava l'entonació en els cognoms acabats en zeta. El de Dani sempre el pronunciava amb contundència, com si esperés una confirmació militar:

—Cajal Lansac, Daniel.

—*Presente*. —Daniel va alçar automàticament el braç reproduint la salutació feixista.

El funcionari va girar els ulls cap a la carpeta on puntejava el recompte. Mentre escrivia se li va moure en un tic la vena del front. El menyspreu va ser la seva resposta a una provocació tan tòpica.

Dani Cajal havia trepitjat la trampa de la seva tomba en un dels aldarulls habituals de finals dels setanta. A la Model, esperava el judici i la condemna, i somiava en la llibertat provisional que mai no acabava d'arribar. Ulls negres, prim com un llangardaix, imprevisible i maniqueista, dolç i violent, impulsiu o indiferent, radical i contradictori, els que el coneixien sabien que era capaç de canviar d'opinió, de caràcter, d'estat anímic i fins i tot d'aspecte amb la velocitat d'un camaleó. S'esforçava per no ser mimètic, no volia tornar-se del color verd pàl·lid de la Model ni tornar-se dòcil com pretenia tota la piràmide jeràrquica que tant detestava. Sempre en la primera línia de foc, havia conver-

tit la lluita al carrer en una actitud. La lluita també era la millor aliada de la seva ansietat. Li repugnaven els buròcrates que es movien pels despatxos de les organitzacions d'esquerra on havia militat. Només desitjava l'acció. S'havia acostat als anarquistes perquè no tenien grans murs ideològics. Tampoc no eren uns oportunistes, ni uns possibilistes. Durant les interminables tardes de la presó, en qualsevol racó escrivia poemes en què concentrava tota la bilis que li podria el seny. Pretenia aturar els diables que venien a empaitar-lo. Al mateix temps que patia la soledat, s'hi atrinxerava.

La rutina penitenciària esdevenia una catenària cap a l'absurd. La vehemència i el menyspreu a la vida substituïa el valor que els companys li atribuïen. La clarividència era, en realitat, un sac de dubtes coronat per un cap que al mateix temps engolia manuals de Lin Piao, d'Amílcar Cabral o del Che Guevara sobre lluita guerrillera que alternava per les discoteques pintant-se, mantenint una actitud ambigua amb les drogues com Lou Reed, David Bowie o Joy Division i ballant frenètic les cançons de Blondie i Iggy Pop. Havia fet dues cures de desintoxicació cada vegada que havia superat el mig gram d'heroïna diària. Però hi tornava de mica en mica. Ara, a la presó, no en necessitava. O en necessitava tanta que l'oblidava. La realitat ultratjada suplantava la delicadesa càlida de les drogues. Escrivia sense aturador infinitat de poemes que destruïa o regalava, memoritzava fragments de Shakespeare intentant extreure la bellesa de la tragèdia i entendre els sentiments del dolor.

La nit es tancava, de nou, sense dormir, mentre sentia la respiració pausada dels companys de cel·la. Tornava a viatjar al fons de la foscor mentre desitjava volar per la finestra ni que fos una sola nit. Amb només dos-cents metres del perímetre de la Model s'hi conformaria. Va encendre una cigarreta i va enviar el fum fins a l'estómac. Tots els companys dormien i Dani donava voltes i més voltes a les preocupacions que l'obsedien. A cada calada ensumava la derrota. Els dies s'esmunyien del seu cos per

poder respirar. Va aspirar a fons per no resignar-se a la tristesa. Es repetia que no s'havia de conformar amb aquell estat de coses. Estrenyia les dents contra el fred, contra la mala sort, i la saliva era l'odi destil·lat que sentia.

Dani era un híbrid de la mentalitat llibertària heterodoxa i la rebel·lió dels setanta. No creia en res d'una manera concloent i incondicional. No disposava d'arguments per ser categòric. Però ho era. El narcisisme era gairebé una obligació en una ciutat en flames, delerosa de la insurrecció que ells supuraven. Els autònoms i els situacionistes que es barrejaven amb els llibertaris només creien en els propis dubtes. A l'alba, el van despertar les bromes dels companys de cel·la. Discutien amb sorna sobre els límits de la revolució en tres metres quadrats. Dani va treure el nas entre les mantes exageradament brutes.

—Tot el dia amb la història de la llibertat i nosaltres lleplant-nos el dit amb aquesta merda de funcionaris que es canvien l'uniforme cada deu anys.

—No et queixis, Dani. Pensa que has trobat la manera d'entretenir els teus somnis de passerell. A mitjanit, uns malparits et desperten per donar-te la bona nit —li va contestar Carles Marull mentre tornava a cobrir-se amb la manta militar de ratlles.

—Jo preferiria que vingués la meva tieta amb una tassa de xocolata desfeta amb melindros —la veu de falset sorgia del final de la cel·la. Era Jordi Domingo, un lleidatà amb sentit de l'humor que parlava sempre de coses irrellevants amb una saviesa divertida i irreverent, sense el to ampul·lós i afectat de molts militants.

—Sí, i sense que tu te n'adonessis, et toqués el pito suaument per despertar-te.

—Tu calla, Dani. Els anarkos porreros hauríeu d'anar via directa al frenopàtic. —Domingo sempre aprofitava per ridiculitzar els grenyuts com ell mateix.

—I als orgànics de la CNT us haurien d'arxivar als confessio-

naris de les esglésies —li va contestar Dani sabent que Domingo ho era tot menys orgànic.

—Potser així aprendrien a distingir entre la religió i l'antipsiquiatria —va comentar Marull tombant-se.

—Tant fer entremaliadures i ara castigats al castell de l'ogre caníbal. Ja et deia, Dani, que no havies d'haver trencat aquell mirall quan eres petit. —Jordi Domingo improvisava contes abans de dormir en què els ogres, les bruixes i els llops eren ministres com Martín Villa o policies franquistes famosos entre els militants de l'esquerra.

—De quin mirall parles?

—Del que hi ha més enllà dels barrots d'aquest puto trullo en aquesta puta ciutat que tant us agrada. L'empanada mental t'ha condemnat a mala sort eterna. I a més, t'han menjat el coco —Octavi, el més reservat dels quatre llibertaris, només parlava per relativitzar o fer broma dels temes transcendents, fossin els que fossin.

—Esperem que els nostres guanyin algun dia i ens indemnitzin per tots aquests polls que ens han picat —va replicar Dani.

—No siguis ingenu. Els nostres no van guanyar ni quan ho tenien tot de cara. Sembla que el que realment ens agrada és perdre. Així podem plorar sense que ningú digui res —va dir Marull.

—Si voleu guanyar, heu de votar la meua candidatura, professionals de les malalties venèries, de la sarna i dels peus plans. Sóc el vostre candidat socialista: Vici i depravació per a tothom —va cridar Octavi, situant la flama de l'encenedor davant la cara.

—Aquí l'únic vici que hi pot haver és masturbar-se inspirant-se en el Papa en aquest vàter llefiscós. Asseure's a la tassa i reconciliar-se amb la humanitat fent una incitació a la catequesi —Dani va llançar la frase i es va tornar a perdre entre la profunditat de les mantes i del *petate*.

—Això és llibertinatge i sacrilegi. Moriràs en pecat si no t'afi-

lies a Comissions Obreres i et confesses als funcionaris —va dir-li Octavi donant uns quants copets a l'esquena de Dani.

—Aquests sí que són intel·ligents. Trien una professió que consisteix a passar-se tota la vida a xirona —va vaticinar Domingo.

—Mira, nosaltres som de franc, tu mateix. —Dani parlava amb el cap cobert per la manta.

—Pensa que fins i tot Crist va ser sotmès a la temptació. S'ha de tenir paciència, Dani —li va assegurar Marull mentre se li asseia a sobre.

—La qüestió seria saber si Déu assumia que Crist tindria més coratge que el diable o si pesava més que tu, Marull gruixut.

—Sabent-ho a priori, la intriga de la història s'hauria acabat.

—O, en cas contrari, hauríem tingut una versió més humana de l'Evangeli. Potser no l'hauríem atacat tant i t'aixecaries dels meus ronyons d'una punyetera vegada.

Octavi, el més àgil de tots els de la cel·la, es va enfil·lar d'un salt al replà de la finestra. Des d'allà, podia escriudassar millor el guàrdia civil que vigilava els entremurs.

—Fot-te de fred, esclau de merda, *picoletto asquerós*, fill de puta, soguàrdia civil.

Marull es va incorporar i va oferir cigarretes. Dani també es va aixecar. Mig adormit i divertit per la situació, va estirar Octavi pel peu fins a fer-lo caure enmig dels matalassos. Tots els ajaguts es van queixar abans d'iniciar un combat de lluita greco-romana a les fosques. Els crits dels companys de Dani ressonaven a la matinada.

L'endemà, durant l'hora de la cervesa, Dani va baixar a la planta de la galeria i va comprar alls a l'economat per al sopar. Els homes es movien amb xandalls com si acabessin d'arribar a casa després d'una llarga jornada de treball. Però l'expressió de

les cares no era de cansament laboral, sinó d'haver exhaurit qualsevol anhel, d'haver superat l'espai entre la paciència i la impaciència. Entre la població reclusa de l'època, alguns presoners —anomenats eufemísticament *interns* per l'autoritat penitenciària— creien en una suposada justícia revolucionària, uns altres en Déu i la majoria en l'evaporació del que quedava de condemna o a l'espera de judici. Sense temps de pensar en bones intencions, els dies eren mesos i les setmanes anys. Dani, mentre tornava cap a la cel·la, cremat per una baixada dura de moral, va recordar la frase que havia sentit a un capellà mercedari que els visitava sempre que volien, un home íntegre perdut voluntàriament en la ruta de l'infern: «La vida és tan curta com les hores són interminablement llargues». Dani va mirar el rellotge per enèsima vegada pensant que s'havia aturat. Sentia que retrocedia a través d'un immens forat negre, un forat que el feia desaparèixer del món que l'havia conegut, que ell havia estimat i que no tornaria a ser mai més com havia estat. No eren frases fetes ni sensacions temporals. Res no seria com era.

Es va rentar les mans i va somriure quan va llegir la frase que Marull havia escrit: «Dani, t'espero a la disco, al Trauma o al Psicosis. Lina Morgan». La brometa li va donar una dosi de fermesa i va obrir els alls pensant en un futur virtual, avançar-se als dies implicava superar la dictadura de la gàbia. El coratge quotidià era millor aliat que el remei temporal de l'heroïna o de l'alcohol. Dani es va inculcar que la idea era no atorgar-li protagonisme a l'espera. Ho va repetir tant que gairebé ho va acabar dient en veu baixa. No podia acceptar que el temps s'hagués aturat. Era una paranoia que el podia matar, la claustrofòbia. Amb una petita fulla de la tapa d'una llauna, Dani es va entretenir, com feia sovint, tallant en petits bocins els grans d'all per al sopar. Els alls acabaven sent els millors aliats per a les dents, com les revistes pornogràfiques eren la millor alternativa al sexe. I mentre els trinxava, va fixar tota l'atenció en l'eterna sonsònia de noms que reclamava els presos per comunicar, per

anar a veure els oficials dels jutjats o per recollir algun paquet de l'economat. La música de fons de cognoms amb els accents mal pronunciats era l'única rival de les rumbes que sonaven per totes les galeries. Tothom tenia sempre una orella en la llista de noms. I després dels cognoms, la destinació. Tota la presó tenia una frase com a gran desig: «A jueces». Dani, que sempre s'havia sentit vulnerable a la impaciència, no podia acostumar-se a l'aprensió personal del règim penitenciari. Somiava que tot el que li passava era un somni, un malson hostil que acabaria amb un magnífic despertar. Però l'únic que el martellejava eren els crits de nens en la nit com udols de bèsties impossibles d'identificar, les històries de baralles i d'assassinats per afers insignificants. I així els dies eren un conjunt de canvis d'humor, crisis contínues i sentiments reversibles que encara el feien creure's viu. Sense saber quant duraria la prevenció o quan arribaria la llibertat provisional que el seu advocat sol·licitava contínuament, Dani s'havia acostumat a la claustrofòbia patint claustrofòbia. Aquesta era la màxima experiència que es podia aconseguir, acostumar-se a esperar, bé o malament. Les ànsies s'havien assecat com la pell d'una taronja al sol des de les primeres setmanes de prevenció. La incapacitat de somiar era proporcional al de-sig de dormir, d'oblidar. La sensació d'absència era l'únic antídote. Quan estava a punt d'esclatar, un mastegot el va tornar a la realitat.

—Que menjarem alls per sopar? —Les mans de Jordi Domingo li tapaven els ulls.

—Sí, és que avui teniu sorpresa —va respondre Dani.

II

La presó va ser per a Dani una estació on el seu tren es va Laturar. La vida li va entrar en un ritme dens, en suspensió. Els versos del seu quadern mostraven una cal·ligrafia tremolosa, insegura, que no tenia res a veure amb la imatge del militant de principis fermes que havia estat. Dani Cajal tenia vint-i-quatre anys i la policia el considerava un activista i un propagandista perillós. Ell només havia volgut viure a un ritme frenètic. La violència ja li formava part de l'existència, l'havia separat definitivament de la joventut. L'ansietat li feia creure que tot passava de llarg o massa tard. L'inconformisme era una forma de vida, no un desig. Tancat en la caixa hermètica del sofriment, només podia esperar. Estirat a la cel·la fumava concentrat, fent rodones amb el fum de les cigarretes. Només podia viure del record. I en les evocacions sucumbia lentament. Es desesperava, víctima de la sonoritat estrident de la presó; uns sorolls que només produïen sordesa. El retorn al passat implicava un recorregut errant cap a la indeterminació. I costava creure que ell, format en les agrupacions veïnals del barri del Carmel, dominades per l'actiu PSUC de la segona clandestinitat, pogués quedar tan clavat a la creu del present. La seva vida es destruiria si no reaccionava, podia perdre els últims espais de la imaginació que encara el mantenien viu.

Dani havia abandonat la militància comunista després d'establir lligams amb els incipients grupuscles llibertaris que es van reorganitzar durant els setanta. Lluitaria en les noves organitzacions amb tota l'ànima. La incandescència dels anarquistes, que ja havia conegut a la seva pròpia família, s'aproximava més al seu caràcter que la fredor dels comunistes. La frustració i la

impaciència que va patir —com ja les havia patides durant la formació en col·legis religiosos on els seus pares el van internar per allunyar-lo del carrer— li van servir per donar arguments quan havia de minar cèl·lules del PSUC, de les Joventuts Comunistes i dels estalinistes de Bandera Roja. S'havia acostumat a empaïtar el destí i totes les giragonses ideològiques eren un fre per al pedal d'un accelerador, sempre a fons. Tot per acabar llençat en un racó brut del món, fred com una fulla d'afaitar nova, veient com es deformaven les esperances. Algú havia abaixat el teló de l'escenari de la seva vida.

Com a mínim, la presó l'havia separat de la militància. Dani se sentia més a prop dels delinqüents, dels que no tenien sort i dels sonats, que de les màquines que tot ho interpretaven a través de la política. Quan militava, la feina de proselitisme li anava gran. Exagerava les argumentacions dirigides als comunistes amb dubtes, amb l'únic propòsit de convertir-los en trànsfugues, d'introduir-los en la idea, en la veritat a mitges que remenava. A la presó, però, havia perdut les ganes de convèncer ningú. Recordava per no embogir, per no oblidar que havia tingut una personalitat, unes idees, una passió. L'ombra del captiveri ho esborrava tot.

Després de dinar s'havia entretingut amb una novel·la moralista de Zola. El debat entre acció i teoria, la idea del llibre, es mantenia encara vigent. Dani, cansat de la presó i també dels anarquistes anacrònics, es defensava amb la resistència passiva, silenciosa, gairebé immòbil. La seva evolució havia estat un model d'heterodòxia. Del comunisme va virar cap als llibertaris a partir de les lectures de les tesis de Salvador Seguí i d'Ángel Pestaña, fundador del Partit Sindicalista. Encara adolescent va participar en la refundació de la CNT de l'interior, cosa que va provocar que es distanciés de la universitat i que acabés abandonant els estudis. La impotència davant dels debats buits, de les divisions i de les paranoies el van acostar a grups d'afinitat procedents dels GARI, dels MIL i de Front Libertaire, amb alguns dels quals continuava mantenint contactes.